

HRVATSKA RIEČ

Predplatna ciena: na godinu K 12. — Za po godinu K 6. — Za Sibenik na godinu donasnjem u kuću K 12. — Za inozemstvo na godinu K 12. — Oglasi tiskaju se po 6 para petiti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zalivali tiskaju se po 20 para po petiti redak. — Neotkrivena pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 6 para petiti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zalivali tiskaju se po 20 para po petiti redak. — Neotkrivena pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Utvara i njezini pomagači na riečima i na djelu.

Nagie promjene.

Svak je zadnje dvie tri godine mogao čitati što o stranci gosp. Ivčevića, Biankinja, Mihaljevića, Trumbića i drugova piše tobož demokratska splitska „Sloboda“. O toj stranci i o tim ljudima znala je ona pripoviedati kao o najpokvarenijim, najpokornijim slugam svake vlade. To su bili „bečani“, tudjinski izmečari, tlačitelji puka, predstavnici sile i korupcije.

Nema ništa što bi se moglo predbaciti javnim ljudima i političkoj stranci, a da nije bilo sa strane toga lista izbačeno protiv tom skupu i pojedincima, koji taj skup „hrvatske stranke“ sačinjavaju.

Vjerna družica splitskog lista bila je „Crvena Hrvatska“. Ova je također bez obzira lomatala proti Mihaljevićim, Ivčevićim, Madirazam i sličnim, pače je tobože radi njih i njezin gospodar dr. P. Čingrija iz stranke izstupio, a njegov list je o stranci pisao u suštini po prilici kao i „Sloboda“.

Radi svega toga bilo je i navjnika, koji su držali da gospodari i nadahnitelji „Slobode“ i „Crvene Hrvatske“ sve to rade iz njezinih viših, slobodoumjnih poriva. Nu da nije tako, oni sami dokazivaju.

Bez da je ikakva promjena u stranci utvare uzsledila, sva ta graja tih slobodnjaka prestaje, a glasilo tobožnjih demokrata ne samo da se umirilo, nego se „bečanima“ već ulagiva i brani ih. Glasilo gosp. Čingrije isto radi, pače se već ozadivlje pozivu „glasila za interese“, pa polagano stupa k starom svom toru, gdje da „još ima političke agnosti i spretnosti“, tako da i izbornici mogu imati vjere, da utvara „još uvijek stoji čvrsto na braniku narodnih tekovina“.

Kako njihovo glasilo tako i g. Čingrija sa družinom pokaziva u saboru svoju samostalnost tim, što je „samostalna organizacija“ najvjerijer stup utvare, Ivčevića, Mihaljevića, Biankinja i drugova.

Ovo su sve činjenice, koje nemože nitko poriči.

Do jučer neprijatelji, sada i bez oproštenja i bez ikakve javne izprike padaju jedni drugima u naručaj. Javnosti stoji zapanjena i gleda i pita se, što je to da na jednom vidi zagrižene Ivčevića, Čingriju, Mihaljevića, Trumbića, Smoolaku, Zaffrona itd., itd., sve u jedan onaj stari zagričaj?

Zar su to učinili pravaši, zar njihova obstrukcija?

Nisu. I za njih a i za pravaše obstrukcija je samo epizoda, posve slučajna, kao što je slučaj svaki mali sukob gdje su dvie vojske u pripravi na veliku bitku.

Mi smo na primjer već davno javili o tom naglom bratstvu raznih protupravaških elemenata, pa zato nas ne čudi, što ih sada u istinu

vidimo okupljene. To je za nas posve prirodna pojava kojoj znamo i uzrok i posljedice.

Necé biti zgorega i radi dubrovačkih pravaša ako o tomu koju rečemo.

Dakle, dok su se neki dilantni i politički mogli nadati u „gruvanje topova“, dok su mogli očekivati katastrofalnih promjena u našoj domovini, dok su mogli se nadati u mišost možebitnih gospodara, dotle su se pripravljali kako bi u vlasti ostali ili ju za stalno dobili. Ta priprava iziskivala je sve one bjesomučne navale na „bečane“, na „tlačitelje puka“, na „tudjinske izmečare“ itd.

Nu čim su se one promjene, te izprazne s njima spojene nade, izjalovile, trebalo je dušu u se, pa po malo uzpostaviti već porušene mostove... jer nije lahko naći se na jednom izručen gospodar, kog si do jučer grdio i blatilo...

Eto zato je u Banovini koalicija kapitulirala pred „magjaronskim mumijama“ i zato je u Dalmaciji nastalo ono naglo klečanje, koje svi vidimo, pred „bečanima“...

A napokon zato je Khuen pružio ruku toj i takovoj koaliciji i zato je „Smotra Dalmatinska“ na poznati način priskočila u pomoć utvari i njezinim pomagačima, jer i Khuen i gospodari „Smotre“ znadu, da njihovi štitnici moraju sada slepo služiti proti pravoj hrvatskoj misli i onima, koji se za hrvatsku misao zauzimaju, te da pri toj plaćeničkoj raboti moraju biti pokorni kao vižlad, koju se svaki čas može otjerati.

Kako rekosmo, nas to ne čudi, jer mi znamo da ljudi utvare i njihovi pomagači nisu ni u prošlosti bili vični na drugi način čuvati svoje položaje i svoju vlast, odnosno svoje osobne probitke, koji su im sa služinom raznim vladam nerazdijelivo spojeni. Pa kako su jučer radi vlasti udarali na „bečane“ tako su preko jučer klanjali se Chlumeckomu i rotili se sa Kačanskim radi položaja, pa tako se i danas, a tako će se i sutra grliti sa Madirazam i sa Mihaljevićim i sa Ivčevićim i sa svakim, koji im uzmogne pomoći, da položaj uzdrže ili dobiju.

Tu je ključ spomenutih naglim promjenam, a tu je ključ također i onom zajedničkom djelovanju proti pravašima, koliko i utvare, toliko i njezinih pomagača srbske, taljanske, pa samostalne i demokratske gospode.

Svi oni, bez razlike vjere i stranke, goje neutaživu mržnju proti stranci pravaši.

I ovoj mržnji uzrok je posve razumljiv i shvatljiv.

Stranka prava po svojoj bitnosti i radu ideje za oživotvorenjem narodnog ujedinjenja, dakle za podignućem ukupnosti naroda hrvatskoga, a kao takova i sama po sebi izključuje svaku tudjinsku političku misao kod našeg naroda. Dakle proti njoj su i Talijani i Srbi dok god ne prigrlje rad za hrvatsku misao, za hrvatsku državu.

A utvara i njezini ljudi su proti stranci prava s uzroka već napomenutih, biva oni su za sebe i za svoje položaje, a narod im je samo zato, da mogu preko njega služiti svakomu koji ih nad narodom drži. Oni niti imaju vjere u misao hrvatsku, niti žele, niti hoće da za nju rade, jer bi tada morali raditi za ukupnost, za narod.

To najbolje znamo mi pravaši, koji smo nastojali, da sve stranke zainteresujemo za rad oko političkog ujedinjenja svih hrvatskih zemalja i narodne slobode.

Nu vidilo se; zajedničkog političkog rada sa pravašima nije moguće, ali jeste moguće sa svakim i najgorim hrvatskim neprijateljima proti stranci prava.

U tomu je glasilo g. P. Čingrije prilično iskreno, kad kaže: „Pravaštvo pod kojom god se firmom tjeralo, znači reakciju i u političkom i u društvenom životu, a ta je jednako „pogibeljna svim ostalim strankam“ (vidi „Crvena Hrvatska“ br. 12. o. g.).

Dakle pravaštvo po sebi, bez obzira na osobe koje ga provadaju, jednako je pogibeljno svim ostalim strankam.

To je istina, jer pravaštvo hoće jedno, a sve druge stranke drugo. To su dva tabora, jedan je hrvatski, a drugi nehrvatski i protuhrvatski.

Nu da pravaštvo znači reakciju, to mogu kazati ljudi, koji su slobodoujni samo na rieči, a činom su za sve što znači robstvo i sužanjstvo naroda i domovine naše. Reakcija im je pravaštvo, koje je i u ovom zadnjem saborisanju, kao uvijek, bilo za sve što može unaprediti napredak naroda, a liberalizam im je klečati kao najponiznije sluge pred „utvarom“ i služiti joj pokorno, kao što su služili i do sada raznim podržavateljima „Utvare“, Chlumeckima i sličnim.

Ali ipak uza sve to, valja tim „liberalcima“ priznati, da su svoj posao znali obavljati spremom starih, izkusnih umjetnika, majstora, a nije njihova krivnja, što su se u zadnje doba događajući tako brzo zivali, da im nije dostajalo vremena te prispjuju, da svoje nagle promjene sakriju ili barem opravdaju, kako su to oni uvijek prije znali.

Radi te slučajne, elementarne brzine, koja je, kao za inad, bila izvan ili nad njihovim spekulacijam, mi ih vidimo danas sve proti stranci prava i to sve na jednom tako, da nam je uprav olahkočno obračunavanje.

Držali smo, da čemo mi pravaši morati prije ili posle da obračunamo sa svim tim „liberalcima“ ali po redu, a sada eto ideje puno jednostavnije: treba odjednom i sa svima, sa utvarom i sa svim njezinim pomagačima.

Dobro je da je tako.

Uzmad i razlozi.

Vladina većina u saboru lije gorke suze nad dangubom i nad troškom, što ga obstrukcija tobože prouzrokuje. Koliko je himbeno to žalovanje!

Saborska je većina kriva, što je jesensko zasjedanje trajalo bez ikakvog opravdanog razloga mjesec dan a. Ona je kriva, što nije htjela da glasuje u onom zasjedanju zemaljski proračun, već je dozvolila samo provizorij za 4 mjeseca. Ona je stoga kriva, što je radi proračuna od nje zabačena, bio savzan sabor u siečnju, pošto se za sviju strana naglasuje, da je sabor bio savzan jedino s toga, što u jesenskom zasjedanju nije bio glasovan proračun.

Ovo je već dostatan dokaz, kojom lakomnosti vladina većina razspilje narodni novac, i koliko je svjestna svojih dužnosti prema narodu i zemlji.

Još u početku jesenskog zasjedanja zastupnik Prodanzu poduzeo je inicijativu za parlamentarni sporazum, kako bi saborski rad bio što uspješniji i hitniji. On je upitao i zamolio saborskog predsjednika, da — kako se običava gotovo u svim saborim, gdje ima više stranaka — sazove k sebi na dogovor pročelnike raznih saborskih klubova, da dogovorom s njima utanači program rada, da se tim olahkoti i što više prikrati poslovanje i pristiđe trošaka i dangube. Nu predsjednik nije htio ni da čuje za to; niti se u pravcu predloga zastupnika Prodana bilo od saborskog predsjedništva, bilo od većine ista učinilo, a niti pokušalo učiniti.

Sporazum u pogledu parlamentarnog rada bio bi urodio posljedicom, da se ne lani u jesenskom zasjedanju bilo trsilo sve poslove pa i proračun za god. 1910. kroz najdulje 15 dana da bi bilo postalo suvišno i zmislo za zasjedanje; da vlada obzirom na dokazanu mogućnost uspješnog i hitnog opraćanja saborskih poslova — nebi u budućie imala nikakove izlike, da ne sazove sabor makar i na kratko zasjedanje, da trsi na vrijeme bar najnužnije poslove.

Predlog zastup. Prodana išao je za tim, da podigne ugled sabora pred narodom i pred vladom; da vladi oduzme svaku izpriku radi nezazivanja sabora; da oživi svijest u pučanstvu, da naš sabor zbija može da bude nužna i narodu korisna ustanova.

Predlog zast. Prodana išao je također za tim, da pristiđie zemlji uzaludnih troškova; da zastupstvo pruži narodu lije izgled snosljivosti i složnog rada u korist zemlje; da bude odlučno i jako prema gori, a susrećeno pouzdanjem i jeduprto od naroda.

Nu takav sabor bio bi ugledan i koristan narodu i zemlji, ali nebi bio koristan pojedincima. Propala bi samostalna vladavina pojedinaca; mnoge pohlepe, ambicije i potrebe pojedinaca ostale bi neutažene. Čemu onda takav sabor?

Ista će sudbina zadesiti mnoge i mnoge poslovice koje su danas u porabi, ako ih ne budemo pobirali za našu korist i budućih pokolenja.

Dakle, ruke na posao! Uprimo svim silama da se što više bogati, urešuje i širi naš jezik. Uz tolike jade i žalosti, koje se danomice množe nad glavom naše biedne domovine, neka nam barem cvate materinski jezik u novim vremenima... jer nam je on jedina baština, u kojemu možemo donekle slobodno disati!

Što se zahtjeva, da ovaj rad okopostvovala bude plodonosna.

Reći ćemo odmah. Valja da se naša javnost više zanima za narodnom hrvatskom knjigom i da se naši književnici više staraju za čistoću narodnog jezika.

Gorka je, ali i živa istina, da u hrvatskoj javnosti ima malo zanosa za narodnom knjigom, a još manje za knjigom, koja upućuje u ljepote hrvatskog jezika. Što je tomu uzrok, nije do nas da odgovor iztražimo. U starije doba bilo je mnogo čitatelja a mnogo zanosa, te su djela naših starijih klasika mogla biti više puta odtiskana.

Biserje hrvatskog narodnog jezika.

Ljub, rode, jezik iznad svega,
U njem živi, umiri za njega!
(Svršetak)

Ljubiteljima materinskog hrvatskog jezika.

Kad se pako na taj način nakupi stanoviti broj poslovice, imala bi se porazdijeliti raznim stručnjacima, a to bi bili uređitelji, koji će sa svoje strane priložiti u kratko svoje bilješke prama označenim točkama (na str.), odrediti mjesto svake poslovice i utanačiti vrijeme, kad bi se moglo početi izdavanjem.

Ovo bi bio jedan način osnove o sakupljanju i proučavanju poslovice, ali upućeni dobro u ovom nauku lako da nadju što podesnija. Glavno je da se počme i da ga uzmu u ruke oni, koji ga mogu izvesti.

Sjetimo se umnika svih naroda, koji su vrlo cijenili znamenitosti narodne poslovice: sjetimo se naših klasika, koji su u svoja neumrla djela — umecali poslovice kao sjajne dragulje, te čemo sami razumjeti da baš u poslovicama stoji najveće bogatstvo našega krasnoga jezika.

c) Razlog, zašto da kupimo hrvatske narodne poslovice.

Netom smo se latili posla da pišemo o hrvatskim nar. poslovicama, lebdila nam je pred očima jedna misao, da iztaknemo važnost poslovice i druge potaknemo na ljubav prama ovom narodnom blagu. Ali opet koja korist od te ljubavi za narod i jezik naš, ako ne budemo prikupljali u sanduke ovo naše biserje? Ljubav bez rada samo je platonička tapnja. Hoće se i ljubavi i rada da nam ne bude čeznja za ljepotom i čistoćom jezika samo pusta rieč na ustima.

Nitko živ ne može odrediti broj poslovice, niti im odsječti granice. Blago je to kao more, neizcrpljivo. Kod puka im je stan: puk ih tvori i posjeduje. Ipak je čudnovato, ako se namjerimo na pučkog čovjeka, ma koliko umna, i kad ga za poslovice pitamo, da nam nezna nego mali broj kazati u pero, no je li u prigodi, tada mu lete na usta, da te gotovo zapanji. U tim prigodama valja biti spreman i bilježiti poslovice, koje se čuju.

Nemojmo misliti da poslovice imadu vjekoviti život, ili da nisu podložne različnim upliva. Život je njihov u vječitom valovnom gi-

banju: stare se gube, a nove niču. Medjutim i prilike našeg doba — koje se ponosi svojim orijaškim napredkom u znanosti i umjetnosti, i u kojemu se motri neprestano i obćenito kretanje naroda — lako je da budućie vremenom utjecale na život samih poslovice. Na isti način mogu uplivati na poslovice i mnoge nevolje, te društvene i narodne borbe, koje danas više no ikada prire, tište čovječanstvo. Iz svih ovih prilika, a napose kad se pučki slojevi upoznadu sa znanstvenim inzašascima, možda da budemo imali i u poslovicama novih slika, prispodoba i metafora.

No, dobro se čuvajmo, da nas ne zaslipe ta budućnost. Nije sve zlato, što sjaje. Ludo bi mislio, tko bi se nadao od novih vremena svakog blagodat. Nova će vremena izbaci i narodu mnoge navike, predaje i običaje. To se već kod nas i događa. Može bit da po njima niknu neke nove poslovice, ali će i mnoge stare biti izisnute, te će se zaboraviti. I bez tih novih vremena trpe tu krutu sudbinu poslovice. Kod starijih naših pisaca naći je po koju poslovice, od koje danas u narodu ne ima ni spomena: a mnogo ih je, koje su se sasma preobličile. Da ih oni nisu pobilježili, bile bi za naš jezik iz-

Većina jadikuje za uzaludnim troškom i dangubom, jer su pravaški zastupnici za dva dana zagovarali i izitali najvažnije potrebe pučanstva; jer zgađeni postupkom većine, koja ne razpolaze ni sa tolikim brojem, koliko sabor treba da bude sposoban za zaključivanje — dočimje do dubokog osvjedočenja, da je po narod korisnije i častnije, ako se onemogućiti djelovanje većine, kad to djelovanje kulminira u izdajstvu, intrigam, u zatiranju još i ono malo ustavnih prava, što narod sada ima; kad to djelovanje nije namijenjeno dobrobiti naroda i zemlje, već uzdržanju premoći pojedinaca po što po i protiv volji naroda.

Zemaljski proračun bio je iznesen u jensenskom zasjedanju, koje je trajalo, kako rekomo, pun mjesec dana, uprav u zadnji čas. Zemaljski proračun je najglavniji predmet, što ga sabor ima da trsi i taj najglavniji predmet iznaše se pri samom koncu zasjedanja. Onda nije bilo pravaške obstrukcije, pak je većina mogla razpravljati o njemu i prihvatiti ga bez zapreke. Nu toga nije htjela učiniti.

Proračun došlo je do zimskog zasjedanja. Proračun je iznesen na prvo čitanje odmah u prvoj sjednici, u ponedjeljak 17. siječnja, kao prva tačka dnevnog reda. Pravaški zastupnici mogli su osjetiti odmah u početku obdržavanje sjednice, jer radi nepristupa velikog broja zastupnika većine, svojim izstupom iz sabornice mogli su zaprijetiti, da se obavi prvo čitanje proračuna. Ali oni toga ne učiniliše. Proračun bi redovito upućen financijskom odboru; time bi obavljeno prvo čitanje i tršena prva tačka dnevnog reda. I druga tačka dnevnog reda t. j. prvo čitanje zakosne osnove o oprost. novih kuća od obćinskih i pokrajinskih prireza, — bi sriprljena bez zapreke od strane pravaša.

Tek izva kako su ta dva predmeta riješena, pravaški zastupnici istupišu iz sabornice i učinieše sabor nesposoumim za zaključivanje radi nedostatnosti broja zastupnika, u svrhu da dokumentiraju nemar većine. Ali su svojim postupkom u pogledu prve i druge tačke dokazali, da im leži na srcu i korist zemlje i ustavni način upravljanja.

Proračun bio je dakle tršen u prvom čitanju u ponedjeljak 17. siječnja. Da vidimo sad kako postupa većina u pogledu najglavnijeg predmeta saborskog rada. Dosta je, da samo iztaknem činjenicu, da je proračun iznesen opet pred sabor u drugom čitanju tek u drugi ponedjeljak na 31. siječnja, dakle petnaesti dan izva kako je obavljeno prvo čitanje. Još treba da naglasimo, da je za zimsko zasjedanje, kako se na mjerodavne strane izitalo, bilo predviđeno trajanje od 10 do 15 dana.

Tko je skrivio to uzaludno zavlačenje i tršenje novca? Zar pravaška oporba i obstrukcija!

Ni proračun ni drugi predmeti korisni narodu i zemlji nisu bili za većinu od tolike važnosti, koliko li sankcioniranje jedne izborne prevare, s kojom je većina zapela najglavnije zemaljske poslove, da uzumogne svoj cilj postignuti. Uzdržanje premoći pojedinaca, to je glavno; interesi zemlje i uprave nuzrgudne su stvari za pravaške protivnike, koje se je htjelo poniziti i pogaziti.

Sada dolaze pred javnost jadikujući za troškom, koji bi nastao, kad bi obstrukcija dalje trajala; sada bunčaju u ugledu i dostojanstvu sabora, kad su mu odavna ugled pokopali, kad su svako ljudsko dostojanstvo pod noge bacili!

Političke vesti.

Carevinsko vieće. Predsjednik car. vieća dr. Pattai imao je s bar. Bienenhorn konferenciju o pripravaama za zasjedanje car. vieća.

Dočimj danas, sa svim našim napredkom, prosvjetom, školama i velikim našim rodoljubljem, nijedan književnik ne može živjeti o svom peru. A kad se desi da je koja knjiga po drugi put tiskana, događaj se stavlja na veliki bunban, a o njemu naše novine pišu kao o vanrednom uspjehu. Ne znamo da li nam takav uspjeh služi na čast; ali bi bilo nepravdno, da se radi ovog u. haja krivi samo naša javnost. Koliko pako u tomu su krivi i naši književnici, kazali smo na više mjesta ove radnje.

Ako nas Hrvate dakle ne bude kazinimala ljepota i krasota našega jezika, koja korist od sakupljanja, razredjenja i proučavanja narodnih pjesmica? Ako se takovom radnjom ne budemo služili, zašto ih se oko nje i nastoji? Što će nam knjige, ako ih ne kupuje, te još gore, ako ih se ne čita?

Dakle — reći ćemo sa M. Stojanovićem — od skupljanja naših pjesmica, priča i fraza nećemo nikakav korist za znanost, dok ne ustanovimo kakav sustav, dok si živo ne predstavimo, čemu ih skupljamo. Sigurno ne zato, da nam se sakriju, u i prašnih, pozakulnih knjiga, nego da

koje će započeti po svoj prilici 23. ili 24. o. m. Termin će se saziva parlamenta ustanoviti tek nakon svršetka konferencija sa stranačkim vodjama. Pregovori o radnom programu, koji će obzirati novačku osnovu, prvo čitanje budžeta, aneksione osnove i financijalni zakon, već su započeli. Pozvani su Bienenrth i vodje Čeha. Niemci dosada nisu dobili poziva.

Rekonstrukcija kabineta. Korespondencija „Centrum“ javlja, da će ministar predsjednik Bienenrth biti prinuđen da provede rekonstrukciju kabineta i preda kralju formalne demisije. Nezna se do kakvog će rezultata dovesti pregovori, koji će se voditi dojdnečeg tjedna, dali će novo ministarstvo biti parlamentarno, vanparlamentarno, ili pomiešano. Svaka je stalno, da će u toj konferenciji biti iznesena prešna potreba tih promjena. Nije izkijučeno, da će ministar predsjednik ministarskom vieću izneti odnose predloge.

Ugarska ministarstva. Neka mađarska novina donosi zanimivu statistiku ministara, koji se izmjenišu u Ugarskoj na vladi od izpostave ustava (17. veljače 1867.) pa do dan danas. U toj periodi bilo je u Ugarskoj 16 ministarstava, od kojih je najduže ostao na kormilu kabinet Kolomana Tisze, to jest gotovo 15 godina (od 20. listopada 1875. pa sve do 13. ožujka 1890.). Najkraće je upravljalo zemljom prvo ministarstvo Khuenovo, a to ni puna četiri mjeseca. Ovo 16 ugarskih kabineta sačinjavalo je u svemu stotinu članova, od kojih je 36 pripadalo visokom plemstvu, a ostalih 67 nižemu plemstvu. Od ovih sto ministara nešto preko polovice je još u životu. Ministara za Hrvatsku bilo je za to 40 godina u svemu 7, i to su slijedili: Koloman Bedeković, grof Petar Pejačević (oba pokojnika), Ervin Čeh, Mirko Josipović, Stjepan Kovačević, dr. Nikola Tomašić i Geza Josipović. Najstariji bivši ugarski ministar, koji još živi, jeste barun Bela Orey, koji je pred nekoliko dana navršio 88 godina.

Čudna ustanova bosanskog ustava. Novi bosanski ustav sadrži — kako se doznaje iz upućenih izvora — ustanovu, po kojoj članove sabora poradi izjava i glasanja u njemu ne može osim sabora nitko pozvati na red. No čim bi se ove u saboru imune izjave objelodanile u štampi, onda više nisu imune i mogu se subjektivno i objektivno progoniti. Zastupnik će Hribar u car. vieću, odmah u prvoj sjednici, podneti prešni predlog, kojim će pozvati vladu, neka bezodvlačno poradi oko toga, da se ova ustanova iz ustava izluči.

Rusija i Habsburška monarkija. Londonski „Times“ javlja, da će približenje između monarkije i Rusije biti izvedeno tako da će se izdati zajednička izjava o očuvanju status quo na Balkanu i o promicanju interesa balkanskih država. Franczka je vladu već pristala na taj način sporazuma. — „Berliner Tageblatt“ veli, da je zblizenje između Rusije i monarkije nemoguće, dok je ruskim ministrom vanjskih poslova Izvolski, a monarkijin poslanik u Petrogradu grof Berchtold. Za to je nužno, da njih dvojica u interesu zblizenja odstupe sa svojih mjesta, što će se valjda na proljeće i dogoditi. — „Novoje Vremja“ donosi uvodni članak u kome veli, da bi do zblizenja brzo došlo, kad bi monarkija s Njemačkom više poradila za držanje mira na dalekom istoku.

Borba svepoljaka protiv njemačkog kapitala. Iz Lavova javljaju, da su svepoljaci i poljački konzervativci u galicicome saboru povodom utemeljenja industrijalne banke, u čijem odboru bi bila zastupana i donjo-austrijska eskomptna banka, zaključili povesti zivačnu agitaciju protiv njemačkog kapitala. Povodom proširenja ovih glasina javlja se sada, da će zemaljski maršal grof Baeden u tom slučaju, da u zemaljskom odboru predlog o donjo-austrijs-

skoj eskomptnoj banci ne bude imao većinu, položiti svoju čast. Donjo-austrijsko eskomptno društvo i galiciji zemaljski odbor, prihvatili su u principu predloge kneza Lubomirskog i njegove grupe, prema čemu bi ovoj grupi pripalo dionica u visini od 1.900.000 K od glavnice industrijalne banke, koja se ustraja. Nu kod pregovaranja o uvjetima i zahtjevima ove grupe naišlo se je na razne zaprieke, kao i na to, što ta grupa zahtjeva za sebe odlučujući upliv na imenovanje ravnatelja. Ovak zahtjev su odbili konzervativci, demokrati i poljačka pučka stranka, kao i zemaljski odbor. Ustrojenje industrijalne banke i uporaba njemačkoga kapitala u Galiciji postaju već i političkim pitanjem, a ne samo pitanjem narodno-gospodarstvenim.

Naoružavanje Japana. Japanci su ponovno silno pojačali svoje topništvo na granici korejansko-mandžurskoj, te dnevno priredjuju vojne vježbe. Glasine o aneksiji Koreje Japanu podržavaju se tvrdokorno, te bi se aneksija imala provesti u vrlo blizom vremenu. Jedva da su se ušli donekle glasine o naoružavanju Japana, evo nam već ponovno dolaze nove vesti, koje nam uzbudjuju javno mnjenje. Priestolna besjeda mikada prigodom otvorenja parlamenta pobila je sve glasine o naoružavanju Japana, nu prema najnovijim vijestima se Japan ipak naoružava. Tim povodom rusko novinstvo upozoruje svoju vladu na izvješće ratnoga izaslanika, koji je izjavio, da je bezuvjetno nužno uređenje druge tračnice trans-sibirske željeznice za oružanje Rusije na dalekom istoku. Japanska bujica raste svakim danom, a pripreme Japana su takove, da Japan može svakim danom započeti uspješnu vojnu protiv Rusije. Izkustva iz posljednjega rusko-japanskoga rata daju Japancima nade, da bi oni ovaj puta svakako pobijedili, Rusija mora svakako da u ovom interesu poduzme protupripreme.

Domaća ekonomija.

Glava obitelji, otac, dužan je da ravna sa kućnim poslom i da priskrbi sve što kući treba. On valja da u svemu bude uzor, jer će djeca njegova ugledati se u njega i kad ponaj, oni i glave obitelji, vladati će se po otčevim uputama.

Nije dosta da glava obitelji bude bogohojan i da svoj porod uzgaja u kršćanskom duhu daleko od psokve, kartanja, krčama i inih poroka, nego je njegova dužnost još da uredi kuću svoju i u obće imanje svoje na način, da mu u kući ništa nepomanjka, a osobito ne kruha, te svagdanje hrane. Svoje imanje, ili bolje poljsko gospodarstvo mora urediti tako, da iz njega dobije sve ono, što mu preko godine za kuću treba, a u prvom redu kruha, ulja i drva uz, kap vina. Gospodar osobito seoski, koji nema sve ovo u kući za cilju godinu, taj nemože se nazvati da je sretan, dok naprotiv nesretan i nezadovoljan biva svaki onaj seoski gospodar, koji nema uzmanjka što od ovoga preko godine, te je usilovan da ga za novac kupuje.

Zaludu je govoriti: imam vina, a kad nije žita, tako isto imam žita, a nemam ulja, nemam pure, nemam drva, a u prvom redu kruha, ulja i drva uz, kap vina. Gospodar osobito seoski, koji nema sve ovo u kući za cilju godinu, taj nemože se nazvati da je sretan, dok naprotiv nesretan i nezadovoljan biva svaki onaj seoski gospodar, koji nema uzmanjka što od ovoga preko godine, te je usilovan da ga za novac kupuje.

Ipak mi smo ovo doživili ove godine. Zahvalčić dragomu Bogu po našim kotarima i zagori bilo je žita u obilju, a i primorje nije se iznevjerilo, tako da u pogledu hrane nismo se mogli lužiti. Jedan na drugoga mogli smo se pomoći i s nama bi se kapitaliste malo bilo ovo godinu pomogli. Ali što se dogodilo? Mnogi naši otci obitelji prodaše žito, takorekuc odmah s gupna i to trgovcu, nepromišljajuć ni najmanje, da će to služiti trgovcu mjestonome, da to žito uz dubar dobitak opet njemu proda, ali ne više puta on, već židov spekulat, koji računa na novac, a ne vrijednost poljskog proizvoda. Ovako se je desilo ove godine na više mjesta u našoj pokrajini, a i u Hercegovini, osobito na domaku Metkovića. Ovo je žalostno, da žalostnije nemože. Koje kakove izprike ne vriede. Zdravo gospodarstvo načelo i ono napredne ekonomije ide zatim da smanji vrijednost novca i da ga dovede do nule, do ničice. Novac moraju biti poljski i uobće gospodarski prihodi. Ovu borbu, što novcu najavljuje napredna ekonomija i napredno gospodarstvo, treba da mi podupiremo, jer dok god novac bude imao današnju vrijednost, svietom će zapovjediti prevara, podrža-

vana lješošću, surovošću, okrutnošću bez milosrdja.

I naša pokrajina je skroz gospodarska zemlja, a ipak i u njoj zapovieda kapital, zapovieda novac. Za ovaj nesretni novac naš čovjek prodaje u kući tako rekuc svagdanji hljeb, samo da do njega dođe, dok u pravoj i zdravoj ekonomiji novac se svadja na ništo. On je bez vrijednosti.

Struja, koju su pokrenuli napredni gospodari, da s manje vrijednost novca, a podignu vrijednost gospodarskih proizvoda, nailazi na obće odobrenje, a nema razloga, da mi kao mali i siromašni narod, skroz gospodarski, tu struju nepodupremo. Dok vrijednost gospodarskih i industrijalnih prihoda ili bolje proizvođa nadjača vrijednost novca hoće se još mnogo toga, ali ipak dati će doći, kad će novac kao takov izgubiti svaku vrijednost.

S ovog razloga narodi bilo veliki bilo mali, moraju da udese svoje gospodarstvo bilo pojedinice bilo of će naprama napredku vremena t. j. što manje čežnja za novcem, a što više rad i mar oko onoga, što nam za pokrue svagdanjih potreba u naravi treba. Kad sviet ovako bude izjednačen t. j. kad gospodari i obrtnici shvate ozbiljni svoj zadatak, kad budu uređili, što no se kaže, kuću svoju kako treba, novcu je odzvonilo i njegova će vrijednost pasti.

Ta mislo čuci. Svi danas vidimo, da nam je novac umet. Jeli ovdje ili ondje našao tko kako bogato vrede privrede, jeli ovdje ili ondje Bog obilno blagoslovio težačke trade eto ti novca — kapitala — da sve pokupuje, kako opet da sve to proda u mastnu dobit. Komu? Opet radnoj ruci. Uzimmo samo jedan primjer. Ove godine bila je u obće uzeto dobra ljetna žitarica. Svak se je nadao, da će ciena hrane, a osobito ječma i pšenice pasti. Ali jok!

Da, gospodar je dao svoj proizvod u nižu cieniu, jer je imao u obilju, ali kapital, novac se je udružio, stvorio kortel, a tim hruau svagdanju stavio u tek burze, a to samo da obogati sebe, a davi onoga istoga, koji mu je hranu prodao i tim dao mu sredstvo, da ga guli, a to u slavu onog nesretnog novca, koji kod starih naroda nije imao vrijednosti, dapače ga nije ni bilo, pa ipak su ljudi živili bolje, nego živu danas.

Slijedeći proces naravi danas se vrijednost novca nalazi na maksimumu onoga, što može da bude, jer ako uzmemo, da jedan komad kartušine ili metala vrijedi toliko koliko jedno čitavo imanje, tad razumien gospodar treba da se toga stidi i zalo mu on mora navjestiti rat i to sve dotle dok ga nestane, ili barem dok se smanje njegove žalostne i ubitačne posljedice po napredak gospodarstva, a tim i čovječanstva.

Dopisi.

Makarska, 12. veljače 1910.
Nečuvena drzovitost dopisnika „Narod. Lista“ učitelja Petra Antičića. Poput ljutice zmije kad joj se nogom na rep stane, tako i učitelj Petar Antičić biesno siplje svoje gtrovne dusnevne produkte kroz glasilo „za interese“. Našla slika priliku! Poznata je ona o Antičiću: Krst na me, a korist preda me; pa takov nesebičnjak i nije mogao naći drugoga zakloništa nego u glasilu za interese“. Svaka ptica svomu jat!

Razumjeva se, da je Antičiću glavnim išanom načelnik Klarić. Nakon stvarnih i temeljnih izpravaka načelnika i ostalih članova vieća, mjesto da Petar Antičić umukne, on nečuvenom drzovitnošću ponovno iskače i dreči se: sve je laž, što su načelnik Klarić i družina sa izpravcima izmleli, a istina je samo ono, što famozni učitelj Antičić kaže, taj u primorju veoma dobro poznati ljubitelji istine. Ajde djavle k vragu, to svaki primorac dovikne, kad čuje govoriti Antičića o istini. Na čeljade koje se onako bezočno usudjuje istini u lice pljuvati, i nečuvenom drzovitnošću hoće da četredesetoricu uglednih svjedoka u laž utjera, treba li da se čestit čovjek osvrće da se ozire na njegove laži, klevetanja i izvjerčanja?

Zalostno je i veoma je žalostno, da je takovo čeljade jedan pučki nastavnik, o kojemu može se sa pjesnikom reći: non ti curar di lor, ma guarda e passa. Jedan Antičić napada načelnika Klarića i predbacuje mu: sebičnost, beznačajnost, nerodoljublje itd. Ma tko to predbacuje? Jedan Petar Antičić Matić Klariću! Kad čovjek ovo čita, a poznaje u najmanje tačnice u glavu Klarića i Antičića, tad uprav nezna bi i se sgrazao ili smijao. Braniti načelnika Klarića od Antičićevih podlih i bezdušnih napadaja, bilo bi poniziti Klarića, jer najmlinje pero Antičića nemože da uvriedi u obće čestita čovjeka, a Klarića napose. Jednom je prilikom jedan primorac u „Primorskom Glasu“ Antičiću dobio i baš pogledom na njegovo otvoreno pismo od god. 1908 „da znaš Antičiću, koliko je pošteni primorac pljunulo na ono tvoje otvoreno pismo, vas bi se mogao u tome okupati“. I dosta

preko klevetničkog pisanja Petra Antičića čovjek čestiti mora da prezirno prodje. Upadno je i veoma opadno, što nadležne vlasti pripisajući učitelju Antičiću onakovu žalostnu rabotu, koja je glavni povodom smutnjama i nemirima u Makarskoj i Primorju. Nu nama je to i jasno, kad znamo da je učitelj Petar Antičić Benjamin školskoga nadzornika Marijana Balića; pa gdje je Balić okom, tu je Antičić skokom. Što je slano nije ni mački dragi, veli poslovica, pa bi nadležni već morali jednom znati, da su ova-ko izazivanja prevrštita svaku mjeru uztrpljenja. I još imade nekijh, koji licumjerno očima prevrću u istomu „Narodnom Listu“ o uspostavljenju mira i stoge u Primorju. Zar ćemo mira sa čeljadima, koji su svaki stid i obraz pod noge bacili i koji se ne sude ovakove laži i izvrćanja iznositi? Takovog mira nama ne-treba, kao što nama i ne imponuju povske i klevete jednoga Petra Antičića.

Makarski pravski.

Iz grada i okolice.

Potvrđen provikar. Apoštolski administrator zadarske nadbiskupije Dr. Pulitić potvrdio je preč. kan. Piasevolia provikarom iste.

† Pavao Vučenović, pučki nađ, učitelj u Splitu, poznat kao takav i u ovom kotaru gdje je dugo služio, rodom iz bližnjeg Danila Kraljeva, preminuo je u nedjelju nakon prekratke bolesti u Splitu. Bilo mu je 57 godina. Kao učitelj uvijek zdušan u vršenju svojih dužnosti, kao drug učitelja uvijek na svom mjestu, triznošću i ozbiljnošću svojom naneo se svjećim poštovanju. Jučer u jutro sa mu mrtvi ostanci prenešeni vlakom, pa kolima u rodni kraj. Pokoj mu vječni, a rodbini naše iskreno saučestje!

Kod kotarske gospodarske Zadruga u Šibeniku opaža se već do sada da je poznati zaključak gospodarskog pokraj. već djelovao, jer je preko 250 članova uplatilo članarinu od njih bitu 300 upisanih. Nema sumnje, da će zanjmanje naših teška za Zadrugu porasti, pa je nađe, da će kroz najkraće vrijeme ona oko sebe okupiti sve naše poljodjelce. Tada će Zadruga moći da uspješno radi, a poljodjelci od nje da imaju prave koristi. Neka to bude što prije!

„Izražavanje tla u Dalmaciji.“ Članak pod ovim posebnim naslovom, koji je izišao u „Hrv. Rieči“ u nizu člana pod naslovom: „Teško je, ali do ovoga mora doći“, preiskani je u cjelosti u br. 42 „Obzora“ od 12. veljače bez ikakve naznake izvora. Nije liepo!

Praktični tečaj za voćarstvo. U svrhu da se olakoti razvitak voćarstva, držati će se kod c. k. Domene u Vrani (gospodarski ured — Biograd) praktični tečaj za voćarstvo. Taj tečaj trajati će 2 sedmice, počam od dana 7. ožujka do uključivo 19. ožujka t. g., a biti će tako uređen da će se poučavati o sadnji, rezanju, navrtanju i gnojenju voćkica, kao što i o borbi proti raznim nametnicima i bolestima voćkica. Pohadjaoci imati će prigodu da se i praktično izvježbaju u sve odnose radnje. Da bude olakoteno pohadjanje ovog tečaja, određuje se 24 podpora u iznosu od 30 kruna svaka, koje će se doznati manje imućnijim osobama ujedno sa pripomoću za prene troškove koja će biti od 5 do 30 kruna prema tomu koliko bude udaljeno od Biograda boravište dotičnog pohadjaoca tečaja. Osim toga podie-tili će se svakomu pohadjaocu u ime nagrade, alate za rezanje stabala i to 1 pila, 1 škaru, 1 nož za povrtlarstvo, 1 nož za navrtanje, 1 brus i 1 strugač, ko želi biti pripušten ovom tečaju, mora podnijeti svoju molbu Namjesništvu, a to putem dotičnog c. k. poglavarstva, najdalje do dana 2. ožujka t. g.

Političko Krnje. Pišu nam iz Vodica: Bolje da nestane sela, nego li u selu adeta, stara naša hrvatska rieč. I ove Vodičani se drže. Kao po običaju, tako i ove godine pučanstvo Vodica zapalilo, prvi dan korizme, na čistu sriedu krnju, u pratnji utvare i svih njezinih članova. Krnju je predstavljao predsjednik odbora, a povorku predvodio „Barjaktar Jure“.

Janjčarstvo. Na osvit pr. četvrtka oskavula je četa financijera u Privč-Sepurini. Oko 6 sati u jutro zašla u kuće braće Luke i Cvitka Mišurca, glavara Martina Vlahova i dućan Ivana Mišurca. Mnogobrojna neajka i noga neajčad, pobacana iz postelje razbježase se ko rakova djeca i posakrišave, gdje koji mogao i nemo-gao dospjeti. Financijeri sve i sva do napokon i posteljne prevrnuše i... ostade duga nosa.

Nasukao se parobrod. Jučer po podne oko 3 sata odplavio je iz naše luke za Valenzu krcaz drvljen iz skladišta Steinbeiss parobrod „Ruggero di Flores“. Izašleći iz tiesna kod Jadrije nasukao se je na dubini od 4 m. Štete bili neće, jer polježaj na kom se je nasukao priznast je, ali svakako morali će mu se digniti jedan dobar dio tereta, jer je parobrod zarlo u plesak za 1 m.

Hrvatskom Sokolu u Šibeniku pokloniše da počaste uspomenu pok. Irene udovice Pauri: Dr. Ivo Krstelj 5 K, Dr. Mate Drinković 5 K, Krešimir Novak 5 K, Grimani Ivan 3 K, Marko Belamarić p. Tome 3 K, Guberina Jakov pok. Vice 2 K, Niko Blažević 1 K. — Uprava „Hrv. Sok.“ svima najljepše blagodari.

Obćina Imotska obratila se svim zanimanim obćinama, da bi se odaslantici istih u pitanju pogranične paše prije sastanka kod namjestništva dne 15. ožujka, sastali na predtečnu konferenciju u Zadru i to 2—3 dana prije sastanka u svrhu dogovora. To može samo da koristi pitanju.

† Irena ud. Pauri, dobra, čestita starica preminula je u ponedjeljak nakon kratke bolesti. Jučer po podne bio joj sprovod. Pokojnici bila lahka zemlja, a obitelji i svojti naša žalovanja!

Adolf Dauer, trgovac u Šibeniku, kao takav ovdje nastanjen od preko trideset godina, preminuo je po podne nakon duge i teške bolesti. Sutra na večer vlakom bit će mrtvo tijelo prenešeno u Split, da bude pokopano u ona-mošojem izraelskom groblju. Obitelji naše sa-učestje!

Telefonska mreža u Šibeniku bit će do-skora proširena time, što će se ustanoviti od dvanaest novih stacija, za koje će se morat provesti i novi jedan podzemni kabel.

Ester Mazzoleni, u zadnjoj svrzi uva-ženog milanskog lista „Il Teatro illustrato“ Fulvio Testi napisao je liep članak o našoj su-gradjanki umjetnici gdjici Ester Mazzoleni, prikazavši sve njezine sjajne dosadašnje uspjehe polučene u operama, u kojima je pjevala, i tvrdeći, da ju čeka sve to sjajnija budućnost radi izvanrednih njezinih umjetničkih svojstava. Članak je snabdjeven slikama umjetnice u raz-nim opernim ulogama. Do mala će Mazzole-novica pjevati u operi „Africana“. Pravo je to! T. Testi: Ona je počela ondje, gdje su velike umjetnice završile.

Kazalište. U nedjelju na večer društvo M. Stojkovića dalo je dramu „Za srećom“ od Pribičevskoga i šalu „Ženske suze“ od Trifkovića. U drami „Za srećom“ u ulozu Zdraskoga igrao je kao gost g. M. Bonaičić, te se je u obće svima svidio s njegove narovitosti i liepog shvaćanja uloge. — Sinoć odpočelo je talijansko (venecijansko) dramsko društvo „S. Marco“ svoje predstave sa komedijom „El mario in campagna“. Komedija je u puno svjetla s liepih šala, te se obštinstvo zdravč smijalo. Igralo se liepo, a osobito je izaktnu vrlu glumce Brizza i Corrazu, dok i drugi liepo odgovaraju. Večeras komedija „Il secreto del Pucinella“ od P. Volffa.

Izvoz drvlja. Pod skladištem Steinbeiss kreaju drvlje parobrodi „Toro“ i „Pelicina“.

Pokrajinske vesti.

Oglas natječaja. Raspisuje se natječaj za pokriće mjesta tajnika pokrajinskog saveza za promicanje sabračaja stranaca u kraljevini Dalmaciji sa sjedištem u Zadru. S tim je mjestom skopčana je početna plaća mjesečnih 300 K, koja se prema nastojanju i uspjehu može povećati, uz dnevnice za svaki dan putovanja pripadajuće VIII. razredu čina državnih činovnika. Natjecatelji treba da dokažu dovoljnu obćenitu naobrazbu i po mogućnosti praktičnu djelatnost na polju prometa stranaca, zatim poznavanje hrvatskog ili srbskog, talijanskog i njemačkog jezika te eventualno francuzkog i englezkog jezika. — Molbe obložene sa odnosnim izpravama podastrijeti je najkasnije do 15. ožujka 1910. kod uprave potpisnog Saveza. — Zadar, 6. veljače 1910. — Od uprave pokrajinskog Saveza za promicanje stranaca u Dalmaciji.

Frankopanski grad u Kraljevici — pro-dan. „Riečki Glasnik“ imade dopis iz Kraljevice, u komu se javlja, da je Zanella kupio tamošnji frankopanski grad, koji je prije bio vlasništvo Isusovaca. Isusovci su nudili frankopanski grad hrvatskoj vladi za K 170.000, ali vlada Rauchova nije imala za to novaca.

Zadružni Savez u Splitu koncem 1909. završio je drugu godinu redovitog poslovanja. U njemu je bila uclanjena 151 zadruga sa 25.709 zadrugara. Savez je imao prometa kroz blagajnu K 6.475.673-88, a ukupnog prometa K 40.275.307-82.

Pokret Lloydovih kapetana. Kapetani na parobrodima austrijskog Lloyda pokrenuše i opet akciju za poboljšicu svojih beriva. Već su prošle godine to zahtjevali, ali im je generalni direktor Frankfurter izjavio, da poduzete ne može stupiti u pregovore. Sada su kapetani cilju akciju povjerali Savezu kapetana i častnika austrijske trgovačke mornarice.

Proces Masovčić. Vro zanimiva razprava vrhu poznatog brutalnog napadaja koji se do-godio po bijelu danu usred Zadra, u najnapu-đenijoj ulici na štetu mladog sudca dr. Ma-

sovića počela je jučer. Obtuženika ima deset: Bruno Mastrovich pk. Erkolana pravnik, Umberto Nani Vitov pravnik, Petar Talpo pk. Dinka pravnik, Antun Ghiglianovich posebnik, dr. Pompe-jeve Alacevich odvjetnik kandidat, Aleksander Burovich pk. Antuna posebnik, Riccardo Cicin pk. Petra privatni činovnik kod Lloyda, Massimo Volpi pk. Dinka posebnik, Josip Delich pk. Josipa pravnik i Josip Pavich pk. Andrije svršeni učenik poljodjelstva. Obtuženik Ermene-giđ Baldo pk. Ermana sveučilištarac, odsutan je i zastupa ga kazniji branitelj A. de Ben-venuti, koji brani također Nania i Ghigliano-vicha. — Odvjetnik dr. Ghiglianovich brani ob-tuženike Talpa, dr. Alacevich, Burovicha, Ci-cina i Pavicha. Dr. Milceovich brani Mastrovicha, Volpia, Delicha. Civilnu stranu zastupa dr. P. Klaič. Sudbeni senat sastavljen je od savjet-nika Merla kao predsjednika, od savj. Velecka i Meličića od sudca Karamana kao vodana i od J. Petriciolla i A. Alborghettia kao zapis-ničara. — Svjedoka je 113. Predsjednik ih svih zove preda se, govori o zločinu, upozoruje ih na dužnost da kažu istinu i odpušta ih do nova poziva. Zatim se čita obtužnica. Čitanje traje skoro jedan sat. Obtuženi su pod § 157 kaz. zak. radi teške tjelesne ozlede, a Delič osim toga obtužen je, jer je odobravao zlodjelo i tim podpao pod § 305. Pavich po § 312, jer je uvredio na 2 kolovoza kot. oružničkog stra-žešta Šegvica. Razprava se vodi uz najveću napetost brojna obćinstva i slušatelja. O njoj ćemo izvjestiti.

Kod srednjih škola u Dalmaciji imaju se pokriti ova profesorska mjesta s propisanim berivama: 1. Gimnazija u Kotoru: a) Jedno mjesto za klasičnu filologiju kao glavni struku; b) jedno mjesto za talijanski kao glavni, a klasičnu filolog. sporedno. 2. C. k. gimnazija Dubrovnik: a) Jedno mjesto za talijanski glavni. klas. filolog. sporedno. 3. C. k. gimnazija Spiljet: a) Jedno mjesto za hrvatski glavni, klas. filolog. sporedno. 4. C. k. talij. gimnazija Za-dar: a) Jedno mjesto klas. filolog. glavno, ta-lijanski i hrvatski sporedno; b) jedno mjesto klas. filolog. glavni predmet. 5. C. k. gimna-zija Spiljet: a) Jedno mjesto za hrvatski i talij. ili njemački glavni predmeti. 6. C. k. tal. re-alka Zadar: a) Jedno mjesto tal. i njem. kao glavni predmeti; b) jedno mjesto za matemati-ku i fiziku glavni predmeti, jedno mjesto za prirodopis i kemiju glavni predmeti. 7. C. k. re-alka Šibenik: a) Jedno mjesto za hrvatski i talijanski kao glavni predmeti. — Molbenice imaju se prikazati do 20. ožujka 1910.

Jankomirska afera dra. Vladimira Franka.

„Pokret“ iznosi cijeli historijat jedne prijave afere dra. Vladimira Franka, narod-nog zastupnika dugoselskog kotara i sina dra. Josipa Franka. Radi se o nekadanjem ple-mičkom dobru Jankomiru, koje leži kraj Za-greba između Stenjeva i Podsusjeda, a bilo je vlasništvo Julija Jelačića, šogora baruna Raucha.

Dobro bilo je prezaduženo, pa da ne bude prodano javnom dražbom, prodao ga je do-brovoljno vlasnik posredstvom dra. Josipa Franka jednom ljubljanskom konzorciju, u kojem su bili gg. dr. Hočevar, dr. Majeron, i Maylän-der. Bilo je to pred jednog pet godina. Ovaj konzorcij kupio je Jankomir u svrhu parcelaci-je za dosta visoku svotu. Parcelacija imala se je pomalo provaditi, a dotle je trebalo s dobrom gospodariti, kako bi uloženi kapital izbacio barem — kakovu korist, dok parcelaci-ja ne bude provedena. No kako nijedan od suvlastnika ne živi ovdje, već u Ljubljani, od-nosno u Krškot, to su trebali naći nekog čovjeka, koji će s dobrom gospodariti i provadja parcelaciju. I takovog čovjeka našli su na preporuku dra. Josipa Franka u osobi — njegova sina dra. Vladimira Franka.

Međutim je gospodarstvo i parcelacija slabo uspjevala. Vlastnici umjesto da primaju novac, oni su ga sve više i više morali davati. Uprava i parcelacija nije izbacivala ni toliko, da se namire tekući porezi i daće, pa su i za to vlastnici morali dati novaca, a kad tamo sve je to i dalje ostalo neplaćeno. Dr. Vladimir Frank je novce upotrebio u druge svrhe. Kada su vlastnici za to saznali, postala im je stvar sumnjiva, ali i jasna. Počeli su izpitivati simo i tamo, zatražili su od dra. Vi. Franka račune i iz uređenih računa ustanovili su zajedno s njime, da je na njihovu štetu dr. Vi. Frank pronevjerio okruglo K 60.000. Pronevjerjenje od K 60.000 ustanovljeno je samo prema onim računima, koji su poznati bili i koje je dr. Vi. Frank pokazao koncem godine 1908. U koliko se dade naslutiti, razparcelirao je dr. Vi. Frank 200 parcela, a koliko su seljaci u ime kupovine no to plitali to se danas još nezna. To će se saznati tek onda, kada svaki pojedini

kupac bude preslušat, koliko je na račun ku-povnine platio.

Nakon dugog čekanja konzorcij je napo-kon odlučno pozvao dra. Vi. Franka, da uredi jankomirske stvari, jer inače će proti njemu podneti kaznenu prijavu. Dr. Vi. Frank opet je, umirio konzorcij podastrievši mu novi plan, po kojem bi ban barun Rauch imao kupiti Jankomir kao zemaljsko dobro.

Ban barun Rauch je međutim pao, a da nije kupio Jankomira i s tim propadoše sve nade u tom pogledu.

Konačno donosi „Pokret“ u prilogu faksi-mile njemački sastavljenog pisma, što ga je dr. Hočevar pisao dne 20. siečnja o. g. dru. Vi. Franku, gdje ga pozivlje, da na svaki način odmah dogotovi stanovite izkaze, da je nado-puni s incassom od g. 1910., da sve, što je svezi s njegovim dosadašnjim parceliranjem pri-pri i bilancu načini, jer da je već skrajnje vrieme, da se već jedanput točno znade, na čemu je ciela stvar. Na koncu pisma dolazi ova značajna stavka:

„Politika u Hrvatskoj dobiti će sada opet drugi smjer. Pod Khuenom Rauch po svojoj prlici neće moći dugo ostati. Izrabite sada još ovo kratko vrieme, da još pod Rauchom pro-vedete ovu prodaju i da nas oslobite Janko-mira!“

Iz hrvatskih zemalja.

Ljubljanska kreditna banka. Sjedinom upravnom vieću, obdržanom dne 8. tek. mj. bila je odobrena bilanca za godinu 1909. Čisti dobitak iznosi K 299.046-70 (K 57.543-58 više nego prošle godine). Glavnoj skupštini, koja će biti dne 3. ožujka t. g., predložiti će se sljedeće: Rezervnom fondu kao obična dotacija prenieti će se K 13.732-42; rezervnom fondu kao vanredna dotacija prenieti će se K 10.548-83 te će time narasti rezervni fond na K 400.000; dividenda predložiti će se na 6 $\frac{1}{2}$ % o K 24 na svaku dionicu (lani 6 $\frac{1}{2}$ % o K 24 na svaku dionicu). Na novi račun prenieti će se K 31.440-99.

Šume u Bosni i Hercegovini. Ove su dvie naše pokrajine najbogatije šumom u Europi. Koncem g. 1907. zapremale su zajedno 2.572.664 hektara (Bosna 2.188.940, Hercegovina 337.724), nešto preko polovice ukupne njihove površine. Od tog je odpalo na državne šume 1.952.874 hektara. U jednom desetljeću od 1897. od 1897. do 1906. g. prodala je vlada iz svojih šuma drva 3.022.757 kubič. metara i to u izradje-nom obliku 2.596.681, a u ciljem stablima 426.076. Od ovog je dala za novac 1.336.570 kub. metara i to za zemaljske svrhe 262.301, za bogoslovtne vrste 11.770, za podmirenje se-ljačkih potreba 1.310.455, privatnim osobama u obćinama 101.661. Uračunaju li se u pramoštvima cjelinama veći odpadci, koji nastaju, kad se drvo izradjuje, te uračunaju li se materijalni gubitci pri prenosu drveta, tada je u državnim šumama usječeno oko 3.556.165 kubičnih me-tara drveta.

Reforma stečajnog reda u Bosni. Bos-sanska se vlada bavi ozbiljno namišlju o re-formi sadašnjeg stečajnog reda. Već je i trgo-vacka i obrtna komora u Sarajevu pozvana, da se izjavi o nekim načelnim pitanjima, polmene o proširenju stečajnog prava i na nezgovce, uvedenju prisilne nagodbe, uvedenju t. zv. pred-stečaja i da dr. dade svoje mnijenje.

Dar od jednog milijuna. Česi znadu sjajno skupljati goleme svote u svoje narodne moru. Prije kojih 4 mjeseci pozvao je glasovi-ju njemački pjesnik Petar Rosegger sav nje-mački narod, da skupi dva milijuna kruna za njemačko društvo, koje ima da pazi na svaku njemačku dušu, da nebi utonula u slavenskom moru. U istinu pak, da Niemci uzmgnu us-pješnije oimati slavenske djecu, te je ponie-čiti. Ovako se evo brine veliki njemački narod, koji broji kojih šestdeset milijuna duša za svoje narodnu budućnost! — Na ovaj poziv Roseg-gerov odgovoriše Česi sa pozivom, da oni mo-razu u isto vrieme skupiti jedan milijun kruna za svoju „Maticu školsku“. I Niemcima manjka kojih 30.000 tisuća do dva milijuna, a Česima kojih 70.000 tisuća do jednog milijuna. Česi su do sada skupili K 931.663-71. Do konca ovog mjeseca sjegurno se nadaju, da će skupiti taj milijun. I tako je maleni česki narod, koji broji oko 8 milijuna duša, za polovicu toliko naku-pio kao i Niemci, koji su bogat narod od 60 milijuna duša.

Dva dječaka traže službu

jedan od 16 a drugi od 17 godina, koji su u pučku školu također svršili i poljodjelski tečaj

traže službu

u kojem dućanu, restauraciji ili slično, sa pod-punom obiskrom u umjerenom plaću. Isti govore hrvatski razume ponešto i talijanski.

Obratiti se uredništvu.

Javna zahvala.

Svima onima, koji se nas prigodom smrti našeg ljubljenog i nezaboravnog supruga, odnosno brata

Mije Mileta

sjetiše i uznastojše da nam bud kako ublaže tugu i bol tog nemilog ndarca, učestvovali bilo u lješnji bilo u polaganju naš žalostni, bilo pak sudjelujući u sprovodu lično ili šiljanjem duplira ili vijenca i počastivši uspomenu milog nam pokojnika milodarim u dobrotorne svrhe, ovim iz svega srca najzahvalnije blagodarimo.

U Šibeniku, 13. veljače 1910.

Ana ud. Mileta   Duma Mileta
supruga.   sestra.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Preporučivamo

tumača

hrvatskog, talijanskog, njemačkog i češkog jezika za prevode, podučavanja i dopisivanje. Naslov u tiskari.

Restauracija „Sidru“

prvog reda

ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Čast mi je obznaniti cijenjeno občinstvo, da se u mojem lokalu toče izabrana vina, kao: dalmatinsko, istrijsko, bijelo, desert, refresco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko. ---

Kuhinja je domaća prve vrsti, koja je obiskljena u svako doba toplim i mrazim jelom. ---

Objed 1. reda K 1; II. reda 72 fil.

Naznačiti mi je osobito, da se moja jela pripretaju samo sa naravnom masi.

Preporučuje se veleštovanjem

Strika Antun.

Restauracija „Sidru“

prvog reda

ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Prva parna tvornica za bojadanje, pranje i kemičko čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obična, uredna, za setnju, kazalište i plesove. Osim toga zastore, prostirače, rukavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa strojem „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANZINI

1. IX.   Glavna ulica.

Minlos ^{ševom} Prah za Pranje

Kav što i on, visi na tom Milijon

veli poznati i uvaženi kemičar industrije sapuna gosp. Dr. C. DEITE u Berlinu, da posjeduje veliko svojstvo pranja

veće od sapuna ili sode i sapuna.

bez da djeluje štetno na rublje.

Minlos ^{šev} prah za pranje je prema tome najbolje

sredstvo za pranje rublja; štiti laneno tkanje mogućim najboljim načinom, **jeftino** je i daje sjajnu bjeloću i podpunu bezmirisnost.

Zamotak od 1/2 kg. stoji samo 30 filira.

Dobiva se u drogerijama, trgovinama kolonijalne robe i sapuna.

Engros kod **L. Minlos, Beč I.**
Mölkherbastei 3.

Hrvati i Hrvatice, pomozite družbi sv. Cirila i Metoda!

Nevaljan želudac ne može ništa podneti

i stanovita posljedica toga jest: pomanjkanje teka, bol želudca, nagon na bljuvanje, slaba probava, glavobolja itd. Sjegurno pomoć proti tome daju:

Kaiserovi

Pfeffermünz-Karameli.

Lječnički izpitano!

Oživljujuće sredstvo za probavu i jačanje želudca.

Omot 20 i 40 filira.

Na prodaju drži: 9-12

Carlo Ruggeri, Vinko Vucić
drogerija u Šibeniku.

Veliko skladište gotovih odjela za gospodu

Saisona 1909-1910

* Pio Terzanović * Šibenik *

Javljam štovanomu građanstvu, da mi je ovih dana pripjela od jedne glasovite krojačnice velika količina **gotovih odjela i kaputa** za gospodu. Ova se odjela osobito odlikuju radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti cijena, tako da sam u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujuć se bilježim se veleštovanjem

18. IX. - 18. III.

Pio Terzanović.

Naizadnja moda!   *Cijene vrlo nizke!*

Dobro sieno

prve vrsti, inbalano, tko želi kupiti, neka se obrati na

Ivana Marasa
trgovca

u Vodicam i Lišani-Ostrvica
(Benkovačkog kotara).

1-6

Dobre i čiste vrsti

žita i kukuruza

u manjoj i velikoj količkoj tko potrebuje, neka se obrati na

Ivana Marasa
trgovca

u Vodicam i Lišani-Ostrvica
(Benkovačkog kotara).

1-6

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. Skarpa, cijena knjizi broširano K 5—, a uvezano K 6—, nabavlja se kod „Hrvatske tiskare“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

Objava.

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, najskolji trgovcima i obrtnicima, da sam namio doskora otvoriti ovdje prvu ovakove vrsti na našem jugu

Tvornica papirnatih vrećica

za trgovačku porabu.

Na to sam se odlučio i s razloga, što se je dosle iza ovakove stvari moralo naše občinstvo obraćati van pokrajine podupirati svojim novcem tuđa poduzeća.

Moja tvornica papirnatih vrećica biti će uređena sasvim po zahtjevnima moderne tehnike i biti će snabdjevena sa onim raznolikim materijalom, što zasjeca u ovaj obrt.

Prama tomu očekujem, da ću u ovom podhvatu bit izdašno podpomozen t. j. počasćen cijenjenim naručbama iz svih zemalja, gdje je našeg naroda.

Šibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić
trgovac i posjednik.

29

Hrvatska

vjeresijska

banka

Podružnica

Šibenik.

Dionička glavica - - - - - K 1,000.000

Pričuvena zaklada i pritiče K 150.000.

CENTRALKA DUBROVNIK - - - - -
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - - - -

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednime. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - - - -

kupuje i prodaje državne papire, razretretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod zdriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica - - - - -

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

Svakom na uvaženje!!

Da bi olakotili svakome u našem listu oglašivati, odlučili smo cijenu za uvrštenje oglasa sasma sniziti, te ćemo od sada računati za svaki red sitnijih slova

samo 6 para

Za višekratno uvrštenje **50 po sto** popusta. Za godišnje ili polugodišnje uvrštenje **75 po sto** popusta.

Administracija „Hrv. Rieči“.